

Les curioses biografies dels cíncics

Una forma d'acostar-se al cinisme és a través de les pintoresques biografies dels caps de l'escola, especialment de la Diògenes de Sínope.(413-237 abans de Crist). Com tots els humoristes els cíncics parteixen de la creença que, finalment, "el món està boig"; la ironia cíncica vol posar al descobert aquesta bogeria essencial i ho expressa utilitzant d'una manera autoirònica la pròpia biografia, inventada i vista com una "llicó". Els cíncics escriuen poc perquè el que els interessa és viure; volen provocar la curiositat i en aquest sentit les seves biografies són una forma, més o menys fantàstica, de projectar una llicó. En cap altre cas –potser amb l'excepció de Pitàgores– no és tan clar que la biografia és una ficció rescrita amb posterioritat per tal de donar consistència per via exemplar a la filosofia que es predica: a través de les biografies dels cíncics es vol bastir una al·legoria de la funció cíncica del filòsof. Les biografies dels cíncics són contes morals. Van ser manipulades fins a convertir-les gairebé en contes populars (en *märchen*: historietes fantàstiques). A través d'aquestes biografies es feia divulgació dels principals conceptes de l'escola. El cinisme no és només una teoria –o una "doctrina", si es prefereix– sinó una praxi, una manera orientada de ser, de fer i de comprendre el món –i les biografies eren com "llicons populars" d'aquesta manera de viure.

En la literatura grega eren molt conegudes unes antologies de frases fetes anomenades *creíai* (en llatí: *sententiae*) o aforismes que estan en l'origen de moltes biografies i que, especialment, són la pedrera de les Vides dels filòsofs més il·lustres de Diògenes Laerci. Convé entendre que no és que a Grècia les biografies fossin sistemàticament manipulades. L'afer és prou més senzill: simplement, no existien. Els grecs desconeixien la vida privada (que als nostres efectes és un invent anglès del s.XVIII). No hi ha cap autobiografia d'un grec clàssic i convencionalment podríem considerar que el gènere no apareix fins al cristianisme amb Sant Agustí. Fins i tot la poesia es recitava (més ben dit, es cantava) en veu alta i en públic i no era, com per a nosaltres, un gènere íntim. Grècia no és cap "societat d'informació", no hi ha premsa sinó àgora, és a dir, la informació arriba de viva veu a la plaça pública i el que importa és "la fama" (el bon nom o reputació que hom tingui sobre l'excel·lència personal) més que no pas "els fets". com tothom sap la fama canvia i es transforma, es guanya i es perd, molt fàcilment i de pressa. Senzillament, a Grècia quan no es tenien dades clares sobre la vida d'un personatge o estava entre la boira de la memòria, se li inventava una biografia adient, més o menys justificada per textos o per records, i ja n'hi havia prou: amunt i crits! Simplement, la biografia havia d'estar a l'altura no pas de com s'havia captingut realment, sinó de com se suposava que s'hauria d'haver captingut per estar veritablement "a l'altura" del seu nom. Dit més senzillament: per als grecs una biografia no era mai una "veritat" objectiva, sinó una al·legoria amb valor simbòlic.

Els cíncics –com posteriorment els predicadors cristians– converteixen la seva biografia en una llicó. El que podem capir sobre el cinisme antic no ve tant dels seus textos (pèssimament conservats) sinó de la moralitat que podem extreure de les seves vides. Si el cinisme es pot identificar amb un menyspreu de les convencions socials i intel·lectuals, les biografies, sovint falses o, com a mínim, idealitzades tenen una curiosa característica: mostren, a través de l'exemple una actitud intel·lectual. En el cinisme, el sarcasme i a denúncia són la forma de vida.. Així, per exemple ens han pervingut quatre grans anècdotes sobre Diògenes Laerci: la de l'esclau, la de la bota, la del plat i la dels pets o la masturbació.

És un fet segur que aquestes quatre anècdotes pintoresques són falses, *però si non é vero é ben trovato*, perquè s'adiuen al tarannà vital. El cinisme no només és una teoria, sinó actitud, una pràctica desacomplexada i cridanera. I això es fa palès fins i tot en el nom que adoptaren – o

més ben dit, en el nom que se'ls va donar per ridiculitzar-los, i que després adoptaren irònicament. "Cínic" prové de *cinós*: "gos", renom tret a partir del gimnàs dels afores d'Atenes en què es reunien, l'anomenat *Cynosargos*, és a dir, "el gos àgil", "o "el gos brillant" o "l'autèntic gos": el can Cèrber, guardià dels morts a l'Hades.